

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om En period för eftertanke: strukturen, ämnena och ramen för en utvärdering av debatten om Europeiska unionen

(2006/C 28/08)

Den 6 september 2005 beslutade Europaparlamentet att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om *En period för eftertanke: strukturen, ämnena och ramen för en utvärdering av debatten om Europeiska unionen*.

I enlighet med artikel 19.1 i arbetsordningen beslutade kommittén att tillsätta en underkommitté för att bereda ärendet.

Underkommittén för Reflexion: "Debatt om Europeiska unionen", som ansvarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 13 oktober 2005. Föredragande var **Jillian van Turnhout**.

Vid sin 421:a plenarsession den 26–27 oktober 2005 (sammanträdet den 26 oktober 2005) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 130 röster för, 3 röster emot och 3 nedlagda röster:

1. Det resonemang och den analys som låg bakom det konstitutionella fördraget är fortfarande relevanta

1.1 De resonemang och analyser som ledde till att EESK med mycket bred majoritet antog ett yttrande där kommittén uttrycker sitt stöd för det konstitutionella fördraget (den 28 oktober 2004) är fortfarande relevanta, liksom följaktligen de argument och rekommendationer som kommittén lade fram. Enligt kommitténs åsikt bekräftar de omsvingningar som har skett i ratificeringsprocessen giltigheten i kommitténs ståndpunkter.

1.2 Resultaten av folkomröstningarna i Frankrike och Nederländerna tyder exempelvis inte bara på medlemsstaternas och EU-institutionernas bristande förmåga att förmedla Europa utifrån vad unionen står för och dess sätt att uppnå kompromisser. Dessutom visar de att det finns en klyfta mellan medborgarna och EU-projektet. Denna klyfta finns inte bara i dessa båda länder och det handlar inte bara om ett kommunikations- och konjunkturproblem, utan om kompromissen i sig och om hur EU är uppbyggt.

1.3 Det finns skäl att upprepa det tydliga budskap som kommittén i sitt yttrande från oktober 2004 ansåg skulle förmedlas till det civila samhället:

- Som metod var konventet "ett steg framåt i demokratiseringen av det europeiska bygget".
- Utarbetandet av en konstitution är en "revolution i det europeiska byggets historia".
- Skapandet av en mer demokratisk union som erkänner medborgarnas suveränitet i det europeiska bygget.
- Skapandet av en union som på ett bättre sätt skyddar EU-medborgarnas grundläggande rättigheter.
- Skapandet av en union som tack vare gemenskapsmetoden och gemenskapspolitiken skulle kunna motsvara medborgarnas förväntningar.

1.4 Trots att kommittén påpekade en rad brister i det konstitutionella fördraget förespråkade EESK starkt att EU:s civila samhälle skulle samla sig bakom det som uppnåtts i det fördraget för att kunna övervinna dessa brister.

1.5 Bland bristerna återfanns enligt kommittén följande:

- "Bristen på konkreta bestämmelser för genomförandet av principen om deltagardemokrati.
- Det finns inga bestämmelser som erkänner det organiserade civila samhällets betydelse för genomförandet av subsidiaritetsprincipen.
- Gemenskapens styresskick är bristfälligt när det gäller ekonomisk politik och sysselsättningspolitik. Dessutom saknas bestämmelser om att Europaparlamentet och EESK skall rådfrågas inom områden som i första hand berör aktörerna i det civila samhället."

1.6 Kommittén anser fortfarande att dessa kommentarer är relevanta och giltiga. I sitt yttrande från oktober 2004 förespråkade kommittén starkt att det konstitutionella fördraget skulle ratificeras, men också att EU-medborgarna skulle göras medvetna om de demokratiska framsteg och de fördelar som uppnåtts genom fördraget.

1.7 De debatter som ägde rum i samband med ratificeringsprocessen visade ännu en gång att en av de stora utmaningar som EU står inför är frågan om hur man skall kunna bevara och säkerställa tillväxt, arbetstillfällen och välbefinnande för nuvarande och kommande generationer. Den senaste Eurobarometerundersökningen (Eurobarometer 63, september 2005) visar att denna fråga är central för Europas medborgare.

1.8 En viktig beståndsdel i svaret på utmaningen återfinns i de mål som fastställdes i av stats- och regeringscheferna Lissabonstrategin år 2000, en strategi som utgör en konkret vision för det europeiska samhällets framtid.

1.9 Man måste emellertid erkänna att resultaten hittills, trots fem års intensiva debatter och intensiv verksamhet på EU-nivå, har varit en besvikelse, och genomförandet av strategin har varit bristfällig.

1.10 "Vid sidan av obestridliga framsteg förekommer uppenbara bristfälligheter och dröjsmål", rapporterade Europeiska rådet i mars 2005. Det kan finnas många skäl till dessa brister och dröjsmål, men de flesta skulle säkert instämma i följande anmärkningar:

— Strategin är alltför abstrakt. Det finns inga synliga konsekvenser för människor och företag. Allmänheten gör ingen skillnad mellan globaliseringens, EU-politikens och den nationella politikens effekter på deras levnads- och arbetsvillkor.

— Strategin är en uppifrån-och-ned-process. Det organiserade civila samhället har medverkat i alltför liten utsträckning. I vissa medlemsstater är strategin mer eller mindre okänd för många av de berörda aktörerna. Inget verkligt samråd förefaller ha ägt rum, inte ens inom den öppna samordningsmetoden för forskning och utbildning.

1.11 Europeiska rådet påpekade också vid sitt möte i mars 2005 att det civila samhället måste tillägna sig Lissabonstrategin och aktivt medverka till att förverkliga dess mål.

1.12 Mot denna bakgrund är det särskilt uppenbart att framtiden för den europeiska samhällsmodellen, inbegripet den sociala modellen, som är en grundläggande beståndsdel i EU-medborgarnas kollektiva identitet och något som de i hög grad identifierar sig med, är beroende av att Lissabonstrategins mål uppnås. Det handlar alltså mindre om det konstitutionella fördragets framtid (även om fördraget är viktigt) än om att skapa förutsättningar för att EU-medborgarna åter skall kunna ta till sig det europeiska projektet på grundval av en övergripande, gemensam vision för det samhälle de önskar.

1.13 Därför upprättade EESK i sitt yttrande från oktober 2004 ett samband mellan det konstitutionella fördraget och Lissabonstrategin genom att påpeka följande:

"Strategin bör tas upp i debatterna eftersom den visar medborgarna en vision för framtiden: konkurrenskraft, full sysselsättning, kunskapsutbyte, investering i mänskligt kapital, tillväxt samt bibehållen livskvalitet genom hållbar utveckling."

2. Att komma tillbaka på rätt spår – en gemensam vision genom deltagardemokratin

2.1 För att kunna hantera de utmaningar som unionen står inför måste den europeiska integrationsprocessen vinna ny legitimitet på grundval av nyskapande demokratiseringsåtgärder som tilldelar det civila samhället och de institutioner som företräder det en avgörande roll.

2.2 Det civila samhällets deltagande i den offentliga beslutsprocessen är i detta hänseende ett centralt instrument för att stärka EU-institutionernas och EU-åtgärdernas demokratiska legitimitet. Det är ännu viktigare för att uppmuntra framväxten av en gemensam syn på vad syftet med EU är och vilken riktning arbetet bör ta, och därmed ett nytt samförstånd som kan fungera som grundval för den europeiska integrationsprocessen och för att fastställa och genomföra ett projekt för morgondagens Europa som ligger mer i linje med dess medborgares förväntningar.

2.3 EU-institutionerna och medlemsstaternas regeringar måste uppmuntra en verklig subsidiaritetskultur som inte bara omfattar de olika myndighetsnivåerna utan också samhällets olika beståndsdelar, på ett sådant sätt att EU-medborgarna ser att EU agerar endast om det finns ett tydligt mervärde och endast med respekt för principen om bättre lagstiftning.

2.4 Enligt den senaste Eurobarometern anser 53 % av de tillfrågade att deras röst inte räknas i Europeiska unionen. Endast 38 % ansåg motsatsen.

2.5 Sådana resultat visar på behovet av att konstruera och använda verktyg som ger EU-medborgarna reella möjligheter att verkligen ta del i arbetet med att skapa ett projekt för det utvidgade Europa, ett projekt som bör förses med verkligt innehåll och som kan stimulera dem att stödja och identifiera sig med den europeiska integrationsprocessen.

2.6 I detta sammanhang bör man emellertid betona att EU:s demokratiska legitimitet inte enbart vilar på en tydlig definition av dess institutioners befogenheter och ansvarsområden, utan också förutsätter att

— allmänheten hyser tilltro till EU-institutionerna, som i sin tur känner starkt engagemang från medborgarna för det europeiska projektet,

— medborgarnas aktiva deltagande i unionens demokratiska liv garanteras fullt ut,

— man eftersträvar särdrag som är utmärkande för EU-medborgarskapet och inte bara är ett komplement till det nationella medborgarskapet (¹).

2.7 Kommittén anser att den för närvarande avbrutna eller försenade ratificeringsprocessen präglas av djup ironi: Frånvaron av konstitutionen och i synnerhet frånvaron av bestämmelserna i avdelning VI om Europeiska unionens demokratiska liv understryker ytterligare behovet av konstitutionen. En grundläggande utmaning som unionen står inför är därför att nå ut med detta centrala budskap.

2.8 Kommittén anser att resonemanget bakom konstitutionens bestämmelser om deltagande-demokrati och civil dialog fortfarande är helt giltiga. EU-institutionerna måste därför agera helt i linje med det konstitutionella fördraget och skapa en verklig deltagandedemokrati.

(¹) EESK:s yttrande CESE SOC/203 "Handlingsprogrammet 'Aktivt medborgarskap'".

2.9 Behovet av att öka deltagandet är desto mer akut med tanke på att EU-medborgarna, trots det som nyligen har hänt, förväntar sig det. Enligt samma Eurobarometer som citeras ovan stöder cirka 60 % av EU-medborgarna ökad integration inom unionen (flera andra opinionsundersökningar visar samma resultat). Resultaten visar också att Europas medborgare när det gäller stora utmaningar som till exempel kampen mot arbetslösheten vill att unionen skall få en större roll.

2.10 Redan i oktober 2004 menade kommittén att ett antal åtgärder skulle kunna vidtas för att utnyttja den föreslagna institutionella ramen och förbättra den genom konkreta åtgärder i syfte att övervinna fördragets brister och säkerställa att det ratificeras genom att mobilisera det civila samhället. Kommittén framhöll framför allt följande:

- Bestämmelserna om deltagardemokrati borde diskuteras i en serie meddelanden där man skulle fastställa rådfrågningsmetoder och EESK:s roll.
- Det civila samhället bör få yttra sig om innehållet i den europeiska lag som föreskriver förfarandena för genomförandet av den folkliga initiativrätten. En begäran om ett förberedande yttrande skulle kunna tilldelas EESK.
- Principen om deltagardemokrati borde tillämpas på unionens stora strategier för tillväxt, sysselsättning och hållbar utveckling.

2.11 På detta sätt har kommittén försökt övertyga EU:s regeringar och institutioner om hur viktigt det är att mobilisera det civila samhället och dess organisationer för tankeinhållet i konstitutionen, liksom för dess utformning.

2.12 Kommittén noterar att den breda debatt som stats- och regeringscheferna talade om i sitt uttalande från juni inte äger rum. Kommittén menar att en sådan bred debatt bör återlämnas så snart som möjligt, men anser också att debatten skulle vara kontraproduktiv om inte allmänheten får vissa försäkringar om den europeiska integrationsprocessens natur, och i synnerhet om de demokratiska aspekterna av den processen.

2.13 Den period för eftertanke som stats- och regeringscheferna i medlemsstaterna beslutade om i juni bör naturligtvis användas för att finna olika sätt att komma ur den politiska och institutionella situation som folkomröstningsresultaten i Frankrike och Nederländerna har resulterat i.

2.14 Kommittén menar dock att reflexionsperioden framför allt bör utnyttjas till att lägga grundstenen till en folklig, gemensam vision om Europas framtid och ett nytt samhällskontrakt mellan EU och dess medborgare, ett nytt samförstånd som också skulle utgöra ramen för den politik som krävs för att säkerställa tillväxt, sysselsättning och välbefinnande. Medlemsstaterna bör i detta sammanhang försöka föra EU närmare medborgarna.

2.15 Det är viktigt att visa att deltagandedemokrati och civil dialog inte bara är tomma slagord utan centrala principer, avgörande för om EU:s politik skall lyckas och därmed också för unionens framtid.

2.16 Det är därför nödvändigt att engagera så stora delar av det civila samhället som möjligt på nationell, regional och lokal nivå i alla kommande debatter och diskussioner och uppmuntra EU-medborgarna att uttrycka sina konkreta förväntningar, samt att utarbeta en verklig strategi för lyssnande och dialog om unionens politik och om medborgarnas vision för den gemensamma framtiden.

2.17 Mot denna bakgrund kommer kommittén att noggrant granska kommissionens "Plan D", framför allt som vi är övertygade om att det för närvarande inte hänt något särskilt vad debatten beträffar och anser att metoden, tidsplanen och de medel som avsätts för att främja diskussionerna såväl i de olika medlemsstaterna som på gemenskapsnivå är av avgörande betydelse. EESK stöder de åsikter som kommissionens vice ordförande Margot Wallström flera gånger har gett uttryck för, nämligen att kommunikation är en dubbelriktad process och att EU måste lyssna i större utsträckning. Enligt kommittén betyder "lyssna" inte nödvändigtvis "följa"; däremot täcker begreppet *engagemang*, och det borde inbegripa *förståelse*.

3. Att förmedla Europa till medborgarna

3.1 Rent allmänt har kommittén välkomnat den framväxande insikten om att EU bör ta fram en kommunikationsstrategi i egentlig mening och se över och förbättra sina kommunikationsverktyg. Kommittén välkomnade Europaparlamentets betänkande av den 26 april 2005 om genomförandet av Europeiska unionens informations- och kommunikationsstrategi, liksom kommissionens anpassade handlingsplan från den 20 juli 2005 om att förmedla Europa till medborgarna på ett bättre sätt.

3.2 Kommittén har själv antagit en strategisk kommunikationsplan som ses över regelbundet. Dessutom antog kommitténs presidium i december 2004 ett övergripande strategiskt arbetssätt för initiativet "Att förmedla Europa till medborgarna". I båda dessa sammanhang har kommittén strävat efter att förstärka den funktion som förbindelselänk som dess ledamöter och de organisationer de företräder har. Kommittén deltog med stort engagemang i "Wicklowinitiativet", bland annat genom att lägga fram ett strategidokument, "Att överbrygga klyftan", vid det informella ministermötet i Amsterdam om hur det organiserade civila samhället i allmänhet och kommittén i synnerhet bör engageras i större utsträckning i kommunikationsprocessen.

3.3 Kommittén välkomnade Europeiska rådets begäran från november 2004 till kommissionen om att utarbeta en enhetlig kommunikationsstrategi för unionen. Kommittén anordnar i nära samarbete med kommissionen ett forum för aktörerna om utmaningen i att skapa en kommunikationsprocess där det civila samhällets organisationer kan framföra sina åsikter inom ramen för den nu pågående perioden för eftertanke, så att kommissionen kan beakta dessa ståndpunkter i utarbetandet av den förväntade vitboken om kommunikationsfrågan.

3.4 Kommittén, som anordnade ett liknande forum om politiken för hållbar utveckling i april 2005, står beredd att organisera liknande rådgivande arrangemang för att fånga upp ståndpunkter om viktiga politiska frågor, för att förstärka det organiserade civila samhällets röst och hjälpa "Bryssel" att lyssna bättre.

3.5 Här vill kommittén betona den centrala roll som vi hoppas att Europaparlamentet även fortsättningsvis kommer att spela som främsta och viktigaste aktör i arbetet med att minska det demokratiska underskottet. Kommittén står beredd att fungera som partner till Europaparlamentet på samma sätt som i konventets arbete, genom att anordna hearingar och forum på eget initiativ eller i de frågor där parlamentet särskilt vill rådfråga det organiserade civila samhället.

3.6 Dessa överväganden ledde till att kommittén vill betona två grundläggande aspekter. För det första välkomnar kommittén visserligen att man i ökad utsträckning betonar kommunikativa strategier och verktyg, men det finns skäl att påminna om att en kommunikationsstrategi endast blir så bra som budskapet medger. Kommunikation är således ett kompletterande system, inte något självändamål. För det andra är kommittén visserligen till fullo beredd att engagera sig i de parallella processerna för att upprätta en kommunikationsstrategi på europeisk nivå och att förbättra kommunikationsverktygen, men verksamheten på EU-nivå måste ses som ett komplement till de kommunikationsprocesser som äger rum i medlemsstaterna. En strategi för EU-nivån är alltså helt nödvändig men långt ifrån tillräcklig.

3.7 I detta sammanhang bör man betona de representativa och rådgivande organens roll på medlemsstatsnivå, framför allt nationella parlament och nationella ekonomiska och sociala råd, samt på regional och lokal nivå.

4. Rekommendationer

Förverkliga deltagardemokratin nu!

4.1 Det resonemang och den argumentation som ledde till att kommittén gav sitt stöd till det konstitutionella fördraget med stor majoritet, i synnerhet bestämmelserna om unionens demokratiska liv, är fortfarande giltiga. Kommittén hyser fortfarande den fasta övertygelsen att det bästa sättet att säkerställa unionens demokratiska liv är att förankra dessa bestämmelser i en fast konstitutionell ram. Den nuvarande perioden av osäkerhet bör emellertid inte förhindra unionens aktörer från att vidta åtgärder redan nu för att förverkliga deltagardemokratin. Alla EU-institutioner bör därför aktivt fundera över hur de kan

- ge medborgarna och de representativa sammanslutningarna möjlighet att ge uttryck för och offentligt diskutera sina åsikter på alla unionens åtgärdsområden,
- föra en öppen, tydlig och regelbunden dialog med de representativa sammanslutningarna och det civila samhället,
- genomföra omfattande samråd med berörda parter för att säkerställa enhetligheten och öppenheten i unionens åtgärder.

Kommissionen bör dessutom överväga att i förväg genomföra bestämmelserna i det konstitutionella fördragets artikel I-47.4 genom att samråda med det civila samhället om innehållet i den europeiska lag som föreskriver förfarandena för genomförandet av den folkliga initiativrätten (EESK kan uppmanas att utarbeta ett förberedande yttrande i frågan).

4.2 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén bekräftar å sin sida sin vilja att spela en viktig, om än kompletterande, roll när det gäller att stärka den civila dialogen inte bara genom de traditionella mekanismerna för rådgivning utan också genom sin funktion som förbindelseänk mellan EU och det organiserade civila samhället. Kommittén vill i detta sammanhang rikta uppmärksamheten mot behovet av nya tänkesätt i fråga om hur samverkan med det organiserade civila samhället skall ske. Kommittén kan och vill fungera som fullvärdig partner i all verksamhet som syftar till att förstärka den civila dialogen.

Vi måste fånga allmänhetens intresse och visa resultat när det gäller Lissabonstrategin!

4.3 De ekonomiska villkoren i EU är en nyckelfaktor för allmänhetens attityd till den europeiska integrationsprocessen. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén bekräftar sitt stöd för Lissabonstrategin men betonar att unionen och dess medlemsstater måste visa att deras åtaganden ger resultat. Kommittén är övertygad om att Lissabonstrategin är den bästa garantin för unionens framtida ekonomiska välbefinnande och sociala, miljömässiga och kulturella välfärd, och ändå har EU totalt misslyckats med att fånga allmänhetens intresse på det sätt som skedde t.ex. i samband med kampanjen 1992 om inrättandet av inre marknaden. Medlemsstaterna måste acceptera och uppfylla sina förpliktelser i detta sammanhang. Strategin måste göras mindre abstrakt och den, eller dess mål, måste införlivas i den inrikespolitiska diskussionen. Det civila samhället och dess organisationer måste också engageras.

4.4 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén kommer för sin del att fortsätta att arbeta i enlighet med det mandat som Europeiska rådet gav kommittén vid sitt möte den 22–23 mars "att tillsammans med medlemsstaternas ekonomiska och sociala kommittéer och andra partnerorganisationer inrätta ett interaktivt nätverk för initiativ från det civila samhället i syfte att främja genomförandet av strategin". (Dok. 7619/1/05/ rév. 1, rådet, punkt 9)

Att överbrygga klyftan och förbättra kommunikationen

4.5 Kommittén har fortlöpande påpekat behovet av bättre kommunikation mellan EU och de medborgare som unionen ger sig ut för att arbeta för. Kommittén konstaterar att mycket arbete (enskilt och kollektivt) har utförts på senare tid inom EU-institutionerna – här skall bara noteras två initiativ från senare tid: den totala omarbetningen av Europaparlamentets

webbplats och av kommissionens tjänst *Europa direkt*. Kommittén förespråkar närmare mellaninstitutionellt samarbete på kommunikationsområdet. EESK noterar kommissionens "Plan D" och dess avsikt att inleda arbetet med en vitbok inom en nära framtid. Kommittén åtar sig fullt ut att spela en stödjande roll när så är möjligt i syfte att överbrygga klyftan, till exempel genom det forum för aktörer som anordnas på temat den 7–8 november.

4.6 Kommittén anser emellertid att en kommunikationsstrategi endast blir så bra som budskapet medger. Kommittén har tidigare sagt om Lissabonstrategin att EU-institutionerna och framför allt medlemsstaterna måste driva diskussionen vidare om hur de vill förmedla Europa till medborgarna. Mycket har redan sagts om vikten av att sluta lägga skulden på den andra parten, men det är uppenbart att EU alltför ofta uppfattas som negativt eller defensivt och att inte tillräckliga insatser gjorts för att förmedla de positiva aspekterna av integrationsprocessen.

4.7 I samband med behovet av ökad samordning anser kommittén att det så kallade Wicklowinitiativet (informella sammanträden mellan ministrarna med ansvar för EU-frågor) bör återupplivas, men med specifikt och permanent mandat att undersöka hur Europatanken kan förmedlas bättre och att förse medlemsstaterna med en informell mötesplats där den allmänna opinionen kan kartläggas och goda metoder utbytas. På mellaninstitutionell nivå anser kommittén att den mellaninstitutionella gruppen skall få ett liknande mandat men sammanträda mer regelbundet och oftare för att diskutera kommunikationsfrågan. Sådana mekanismer är särskilt viktiga med tanke på den snabba tekniska utvecklingen (till exempel mobiltelefoner och bredband) och den snabba utvecklingen av ny kommunikationsteknik som utnyttjar dessa framsteg.

4.8 Kommittén understryker sin övertygelse att kommunikation måste vara en fortlöpande process och inte endast ske i samband med enstaka kampanjer om speciella frågor.

Fastställa vem som har huvudansvaret

4.9 EU-institutionerna måste vara på sin vakt mot den falska om än välmenande övertygelsen att den nuvarande bristen på kontakt kan avhjälpas från central nivå i "Bryssel". Det EU-institutionerna kan göra på kommunikationsområdet är endast kompletterande åtgärder. Huvudansvaret ligger inte hos dem.

Resultaten av valet till Europaparlamentet och den franska respektive holländska folkomröstningen om det konstitutionella fördraget visar tydligt att många EU-medborgare har en skeptisk inställning till Europa. Detta gäller framför allt EU-lagstiftningens konsekvenser för deras levnads- och arbetsvillkor. Det åligger medlemsstaterna att förklara för sina medborgare vad EU står för och varför särskild EU-lagstiftning behövs, och att presentera resultaten för de olika nationella styresnivåerna.

4.10 Allmänheten, inbegripet det civila samhället, kan endast övertygas om legitimiteten och den gemensamma framtiden i unionen om det finns en känsla av trovärdighet, förtroende, tydlig lagstiftningsprocess och ett väl fungerande rättssamhälle. Detta är i första hand en uppgift för medlemsstaternas regeringar. Regeringarna måste agera som verkliga delägare i unionen och avstå från uppdelningen i *vi* och *de*, och de dubbeltydigheter som detta tänkande ger upphov till.

4.11 Som exemplet med det irländska nationella forumet om Europa visade kan det civila samhällets organisationer ibland lämna avgörande bidrag. Det är viktigt att förbättra kommunikationen på en relevant nivå (lokal nivå, branschnivå osv.) och att redogöra för EU-politikens eller lagstiftningsprocessens framgångar på ett relevant och tillgängligt sätt på den nivån. Det civila samhällets organisationer är väl lämpade för detta. Kommittén är således besluten att hjälpa och uppmuntra det civila samhällets organisationer i medlemsstaterna, särskilt genom den förmedlande roll som ledamöterna har. Om en bred debatt om det europeiska projektet och EU-politiken skall inledas måste detta också ske på lägre nivå i det civila samhället i medlemsstaterna. Ett europeiskt forum är endast meningsfullt om det kan förmedla åsikter och ståndpunkter åt båda hållen. Vad som behövs är inte egentligen ett arbetssätt uppifrån och ned eller nedifrån och upp, utan ett arbete på gräsrotsnivå.

4.12 I detta yttrande har vi med avsikt undvikit mycket av diskussionen om det konstitutionella fördragets framtid och Europeiska unionens valmöjligheter. Det är tydligt att en permanent återgång till Nicefördraget inte är något alternativ. Den breda debatt som stats- och regeringscheferna talat om skulle kunna klargöra vägvalet, men kommittén konstaterar med viss oro att denna breda debatt saknas i de flesta medlemsstater. Utan en sådan debatt blir det svårt att göra verkliga framsteg.

Bryssel den 26 oktober 2005

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Anne-Marie SIGMUND